

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМЦЯ

Розглянуто порядок нарахування приватними підприємцями внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та переваги накопичення коштів через участь у недержавному пенсійному фонді

Постановка проблеми. Проблема сплати пенсійних внесків і подальше пенсійне забезпечення суб'єктів підприємницької діяльності, які обрали особливий спосіб оподаткування (сплата єдиного та фіксованого податку), сьогодні є особливо актуальною. Основна мета пенсійної реформи, яка відбувається нині в Україні є врегулювання відносин, що виникають між суб'єктами системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, а також забезпечення єдиного підходу до страхувальників в питаннях сплати страхових внесків.

Дана проблема досліджувалася в роботах науковців: Зайчук Б.О., Ткаченко Л., Якимів А.І.

Метою є розгляд порядку сучасних розрахунків приватних підприємців – платників єдиного податку з Пенсійним фондом України та їх вплив на майбутнє пенсійне забезпечення таких суб'єктів підприємницької діяльності.

Викладення основного матеріалу. Пенсійне забезпечення в Україні серед інших суспільних сфер зазнає реформувань та змін. Десятки тисяч приватних підприємців, що працюють на єдиному податку, ризикують залишитися без пенсії. Але найбільше це стосується молодих підприємців, для яких свій малий бізнес – це перше і єдине місце роботи.

Сьогодні внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування здійснюються за ставками, визначеними згідно із законом, з урахуванням того, що базою для нарахування таких внесків є мінімальний розмір заробітної плати, встановлений законом на період, за який здійснюються такі внески (мінімальний страховий внесок) [1].

Однією з найважливіших змін останніх років стало те, що усім категоріям осіб запроваджено новий порядок призначення пенсій. Такий порядок передбачає їх нарахування, виходячи із сум заробітної плати, на які нараховується збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, із урахуванням страхового стажу, набутого протягом всієї трудової діяльності [3].

Страховий стаж розраховується у відповідності зі статтею 24 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”. Цією статтею передбачено, що повний місяць виробничого стажу зараховується працівникам лише у тому випадку, якщо за цей місяць був сплачений мінімальний страховий

внесок [1]. Цей внесок обраховується, виходячи із мінімальної заробітної плати за ставками, які діють на момент здійснення внеску.

Відповідно до ст. 1 Закону № 1058 мінімальний страховий внесок – це сума коштів, що визначається розрахунково як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір страхового внеску, встановлених законом на день отримання заробітної плати (доходу) [1].

Розмір страхового внеску залежить від рівня мінімальної заробітної плати. З січня 2008 року мінімальний розмір заробітної плати встановлено згідно із законом про Держбюджет 2008 року і складає 515 грн. і відповідно мінімальний страховий внесок – 170,98 грн.

Якщо підприємець щомісяця сплачуватиме відрахування за мінімальним страховим внеском, відповідно, з виходом на пенсію він одержить мінімальну ставку пенсійного забезпечення.

Сплата страхових внесків дає можливість включити ці суми до персоналізованого обліку з метою зарахування відповідних періодів до страхового стажу. Система персоналізованого обліку це не лише процес фіксування даних про особу, це гарантія того, що ця особа отримає зароблені своєю працею кошти.

Персоніфікація рахунків у Пенсійному фонді вже відбулася і у кожного на персональному рахунку фіксується та сума коштів, яка надходить на цей рахунок. Тобто майбутня пенсія буде призначатися відповідно до цієї суми надходжень. І право на трудову пенсію виникатиме тільки у тому випадку, коли людина матиме відповідний страховий стаж, протягом якого перераховувались кошти.

В умовах функціонування персоналізованого обліку внесків громадян спрощена система оподаткування не дозволить забезпечити гарантії працівникам на отримання державних пенсій відповідно до їх внесків.

Указом Президента України від 03.07.98 № 727/98 “Про спрощену систему оподаткування, обліку і звітності суб’єктів малого підприємництва” визначено особливий порядок сплати податків і зборів у вигляді єдиного податку, 42% якого перераховуються Державним казначейством України до Пенсійного фонду. Страховий стаж буде розраховуватися пропорційно зарахованим Держказначейством внескам у складі єдиного податку на підставі пред’явлених страхувальником копій платіжних документів про сплату єдиного податку.

Якщо ж сума 42% у складі єдиного податку менша за мінімальний страховий внесок на дату перерахування податку і доплат до мінімального внеску не проводиться, то страховий стаж для такого приватного підприємця при розрахунку пенсії буде розраховуватися пропорційно сплаченій сумі.

Отже, при такій системі, незважаючи на те, що підприємець відпрацював повний місяць, пенсія буде нарахована тільки за сплачені дні.

Поточного року з урахуванням нового розміру мінімальної заробітної плати в країні до страхового стажу підприємця, який сплачує єдиний податок у максимальному розмірі 200 грн., зараховуватиметься лише 15 днів на місяць. Підприємцям, види діяльності яких передбачають менший розмір єдиного податку, до страхового стажу відповідно зараховується ще менша кількість днів. З огляду на постійне зростання мінімальної заробітної плати до страхового стажу підприємця зараховуватиметься все менший період часу, порівняно із календарним. Через це підприємцям, які сплачують єдиний податок, для отримання права навіть на мінімальну пенсію за віком, яка встановлена на рівні прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, необхідно працювати набагато більше років, ніж звичайному найманому працівнику.

Таким чином, альтернативою для підприємця, який обрав спрощену систему оподаткування, є здійснення додаткових внесків до Пенсійного фонду України, або сплата внесків до обраного недержавного пенсійного фонду.

Переваги для накопичення коштів на пенсію такими підприємцями саме через участь у недержавному пенсійному фонді полягають у тому, що:

- розмір внесків підприємця до недержавного пенсійного фонду не обмежений з точки зору податкової соціальної пільги;
- підприємець може робити внески у будь-якому розмірі та у будь-який час;
- кошти на пенсійному рахунку є власністю вкладника, але в той же час ці кошти мають цільове призначення, тобто пенсійне забезпечення;
- з урахуванням інвестиційного доходу, отриманого від інвестування пенсійних внесків підприємця, його пенсійні накопичення у недержавному пенсійному фонді будуть зростати, а пенсійні виплати збільшуватимуться навіть протягом часу виплати;
- у разі здійснення пенсійних накопичень у недержавному пенсійному фонді, на відміну від солідарної системи, підприємець має право самостійно обрати собі пенсійний вік, який може відрізнятись від загальновстановленого в країні, але не більше ніж на 10 років;
- у разі виникнення надзвичайних обставин (виїзд учасника фонду на постійне проживання за межі України, медично підтверджений критичний стан здоров'я, настання інвалідності) – за бажанням учасника пенсійні накопичення можуть бути виплачені достроково та одноразово;
- пенсійні внески до недержавного пенсійного фонду успадковуються, на відміну від внесків до солідарної системи;

– підприємець може робити пенсійні внески не лише на свою користь, але й на користь членів своєї сім'ї, які у свою чергу матимуть податкові пільги на пенсійні внески [4].

Отже, обравши недержавний пенсійний фонд, підприємець може накопичувати свою майбутню пенсію, виходячи із своїх поточних доходів.

Формування пенсійних накопичень – справа добровільна, вкладники мають різні цілі, різні фінансові можливості і часові рамки. Звідси і гнучка система перерахування пенсійних внесків, де вкладник сам визначає кому, скільки грошей, з якою періодичністю і протягом якого часу він перераховуватиме до Фонду. Умови та порядок недержавного пенсійного забезпечення, що здійснюється пенсійними фондами, визначаються пенсійними схемами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Врегулювання відносин між суб'єктами пенсійного забезпечення можна досягти шляхом удосконалення пенсійного законодавства з урахуванням принципу соціальної справедливості пенсійної системи. Для суб'єктів підприємницької діяльності – платників єдиного податку це питання є досить актуальним. Тому результатом проведення пенсійної реформи, створення нормативних та законодавчих актів має бути запровадження єдиних принципів пенсійного забезпечення, спрощення пенсійного законодавства, але з максимальним урахування інтересів всіх сторін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 09.07.03 р. № 1058-IV: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення” від 09.07.03 р. № 1057-IV: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Пенсія залежить від страхового стажу. // Соціальне страхування. – № 1(11). – 2008. – С. 54-55.
4. Накопичуємо на пенсію разом з НПФ: <http://pf.kinto.com/motivation/independently>.